

Stížnost k ESLP a náhrada škody

V souvislosti s podáním stížnosti k ESLP a náhradou škody nestačí tvrdit a prokázat, že při podání stížnosti k ESLP byl poškozený zastoupen advokátem (vznik škodní události), ale musí prokázat i to, že za právní službu uvedenou částku skutečně vynaložil (vznik škody). Skutečnost, že se náhrada škody v tomto směru nakonec určí podle vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů, plní funkci limitu rozsahu náhrady škody. Je tak sice nerozhodné, jaký způsob odměny byl mezi poškozeným a advokátem sjednán a jakou částku poškozený v této souvislosti skutečně vynaložil, to však jen pro rozhodnutí o výši náhrady, která bude za takovou škodu poskytnuta. Stále však musí poškozený prokázat, že mu vůbec nějaká škoda vznikla.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1277/2009, ze dne 26.1. 2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce R. P., zastoupené JUDr. PhDr. O. Ch., advokátem se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o 878.500,- Kč s příslušenstvím a 442.680,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 23 C 43/2007, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2008, č. j. 11 Co 213/2008 - 58, tak, že dovolání, pokud směřuje proti té části rozsudku odvolacího soudu, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ohledně částky 442.680,-Kč, se zamítá. Jinak se dovolání odmítá.

Z odůvodnění :

Odvolací soud ve výroku I. potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž tento soud zamítl žalobu, prostřednictvím níž se žalobkyně domáhala, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit jí částku 878.500,- Kč s příslušnými úroky z prodlení a částku 442.680,- Kč s příslušnými úroky z prodlení. Ve výroku II. rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Prvně uvedené částky se žalobkyně domáhala z titulu zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou jí nesprávným úředním postupem (spočívajícím v nepřiměřené době řízení) v řízení o rozvod manželství vedeném u Okresního soudu v Jablonci nad Nisou původně pod sp. zn. 7 C 166/97, později pod sp. zn. 19 C 192/2003. Posléze uvedené částky se žalobkyně domáhala z titulu náhrady škody, která jí měla vzniknout v důsledku vynaložení nákladů na právní zastoupení před Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“ či „Soud“), na nějž se žalobkyně obrátila se svou stížností na nepřiměřenou délku téhož řízení se žádostí o přiznání přiměřeného zadostiučinění ve výši 1,000.000,- Kč.

V rámci předběžného projednání nároku na přiměřené zadostiučinění za nesprávný úřední postup u žalované (§ 6 odst. 2 písm. a/ zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti /notářský řád/ - dále jen „OdpŠk“) bylo žalobkyni vyplaceno 121.500,- Kč.

Soud prvního stupně uzavřel, že rozvodové řízení trvající celkem 9 let, 3 měsíce a 11 dní (od 12. 2. 1997 do 23. 5. 2006), projednávané opakovaně na čtyřech stupních soudní soustavy, bylo nepřiměřeně dlouhé, a žalobkyni tak přísluší náhrada nemajetkové újmy. Toto řízení není možné

pokládat za skutkově ani právně složité, žalobkyně se na délce řízení nijak nepodílela, vždy plnila procesní povinnosti a význam řízení byl pro ni jistě značný, neboť se jednalo o věc osobního stavu. Činnost soudu nebyla zatížena výraznějšími obdobími nečinnosti, přičemž celková doba řízení byla zapříčiněna do značné míry obstrukčním a šikanózním chováním žalovaného (bývalého manžela žalobkyně). Nicméně, v řízení lze shledat pochybení soudu zejména při předvolání žalovaného k jednání, při němž bylo manželství účastníků v pořadí prvním rozsudkem soudu prvního stupně rozvedeno. Kdyby k uvedenému pochybení nedošlo, nedostal by žalovaný možnost rozvinout svoji obstrukční procesní aktivitu.

Výši požadovaného zadostiučinění hodnotil soud prvního stupně jako zcela nepřiměřenou. Poukázal na rozhodnutí ESLP, podle nichž je akceptovatelné, že částky přiznávané při odškodnění nemajetkové újmy před vnitrostátními soudy, budou nižší, než částky přiznávané Soudem. Jistou analogii s případem žalobkyně lze shledat v rozhodnutí ESLP ve věci Voleský proti České republice (rozsudek senátu druhé sekce ESLP ze dne 29. 6. 2004, stížnost č. 63627/00), v němž Soud přiznal stěžovateli částku 5.000,- EUR za dobu řízení 8 let a 5 měsíců. Rovněž v tomto případě bylo rozhodováno na více stupních soudní soustavy, jednalo se o věc, s níž Soud spojuje požadavek zvýšené péče a konečně rovněž v tomto případě se musely vnitrostátní soudy vypořádat s řadou procesních návrhů účastníků. Soud prvního stupně po zvážení všech kritérií uvedených v § 31a odst. 3 OdpŠk a zohlednění judikatury ESLP dospěl k závěru, že žalovanou přiznaná částka 121.500,- Kč je adekvátní.

Žalobkyní tvrzený nárok na náhradu škody spojený s náklady vynaloženými na právní zastoupení před ESLP považoval soud prvního stupně za nedůvodný, neboť Soud sám rozhoduje o stěžovateli uplatněných nárocích na náhradu nákladů řízení vynaložených před Soudem, a to dle vlastní úvahy, dle principu přiměřenosti výše a účelnosti vynaložení (rozhodně tedy nikoliv dle vnitrostátního předpisu o mimosmluvní odměně advokáta, kterak argumentovala žalobkyně). Žalobkyně přitom ani netvrdí, že by i jen částečně náklady řízení před Soudem již vynaložila, tj. svému zástupce zaplatila. Netvrdí tedy, že by jí skutečná škoda vznikla.

Odvolací soud k tomu uvedl, že se ztotožňuje jak se skutkovými zjištěními, tak i s právním posouzením soudu prvního stupně. Ten zohlednil veškeré konkrétní okolnosti případu ve smyslu § 31a odst. 3 OdpŠk a judikatury ESLP. Přiznaná částka je pak přiměřená. Nelze přehlédnout, že podstatný průtah předmětného řízení způsobilo podání žalovaného ze dne 11. 8. 1997 (zpětvzetí odvolání proti prvnímu rozhodnutí soudu prvního stupně), které bylo následně Policií ČR označeno za falzifikát.

Odvolací soud též souhlasil s právním posouzením žalobkyní tvrzeného nároku na náhradu majetkové škody.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jež pokládá za přípustné pro zásadní právní význam napadeného rozhodnutí a za důvodné pro nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem. Oba soudy sice vzaly v potaz všechna kritéria uvedená v § 31a odst. 3 OdpŠk, ale neuvážily další skutečnosti prohlubující závažnost nemajetkové újmy dovolatelky. Nepřiměřená délka rozvodového řízení představovala pro žalobkyni zcela mimořádnou zátěž, neboť po dobu řízení bydlela se svým bývalým manželem ve společném bytě a byla z jeho strany napadána, šikanována a vydírána, to vše v přítomnosti zdravotně postiženého syna dovolatelky. Fyzické napadení se několikrát neobešlo bez následků na zdraví. Bývalý manžel dovolatelky též po celou dobu řízení obtěžoval rodiče žalobkyně a vyhrožoval jim. Jeho chování v průběhu rozvodového řízení mělo též velmi nepříznivý dopad na zdravotní stav dcery žalobkyně, která z tohoto důvodu musela přerušit vysokoškolské studium a následně požádala o přiznání plného invalidního důchodu. To vše přispívalo k bezmoci a frustraci dovolatelky. K těmto skutečnostem však nebylo soudy přihlédnuto. Kritéria uvedená v § 31a odst. 3 OdpŠk jsou pouze demonstrativní, a soud je povinen zabývat se i tím, zda tu

nejsou jiné okolnosti, které by odůvodňovaly přiznání vyššího zadostiučinění.

Co se týče náhrady majetkové újmy, dovolatelka poukazuje na to, že před novelou zákona č. [82/1998](#) Sb. provedenou zákonem č. [160/2006](#) Sb. neupravoval právní řád žádný efektivní prostředek nápravy proti nepřiměřené délce řízení. Jediným takovým prostředkem bylo podání stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva. Náklady vynaložené v souvislosti s podáním této stížnosti je proto třeba považovat za účelně vynaložené náklady na nápravu nesprávného úředního postupu ve smyslu § 31 OdpŠk. Žalobkyně prokázala, že stížnost na průtahy řízení k Evropskému soudu pro lidská práva podala a že byla v tomto řízení zastoupena advokátem. Dovolatelka má tedy nárok na náhradu škody ve výši odpovídající odměně advokáta za dva úkony právní služby před ESLP, a to podle vyhlášky č. [177/1996](#) Sb., advokátního tarifu.

Z těchto důvodů dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil zpět tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb.) - dále jen „o. s. ř.“

Dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Lze se proto zabývat jeho přípustností.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Jelikož napadený rozsudek odvolacího soudu není měnícím § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., ani potvrzujícím poté, co předchozí rozsudek soudu prvního stupně (jímž rozhodl „jinak“) byl odvolacím soudem zrušen § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., přichází v úvahu přípustnost dovolání toliko na základě ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Pro přípustnost dovolání ve smyslu tohoto ustanovení by dovolací soud musel dospět k závěru, že napadené rozhodnutí je ve věci samé po právní stránce zásadně významné. Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo řeší-li tuto otázku v rozporu s hmotným právem.

Nejvyšší soud již dříve konstatoval, že pouhý nesouhlas poškozeného s výší přiznaného zadostiučinění sám o sobě nezakládá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, jestliže tento nesouhlas není opřen o právní argumenty přesahující rámec daného sporu. Posouzení přiměřenosti výše zadostiučinění je otázkou konkrétního případu. Jestliže pochybnosti o výši zadostiučinění nejsou podloženy právní otázkou, jejíž řešení by přesahovalo hranice individuálního případu, nemůže být dovozen zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, a tedy ani přípustnost daného dovolání (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 18/2009, veřejnosti dostupné i na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz).

Jak je zřejmé z obsahu dovolání, dovolatelka brojí právě proti výši přiznaného zadostiučinění s tím, že dlouze vedené řízení mělo daleko závažnější dopady do jejího života, než jak je vzaly v úvahu oba soudy, přičemž soudy měly vzít v úvahu tyto okolnosti nad rámec demonstrativně vypočtených kritérií uvedených v § 31a odst. 3 OdpŠk.

Dovolací soud však takto kladené argumenty nepovažuje za zásadně právně významné, neboť nepřesahují rámec tohoto sporu.

Nadto soud prvního stupně (s jehož rozhodnutím se odvolací soud ztotožnil) výslovně uvedl, že „význam řízení pro žalobkyni byl jistě značný, argumenty v tomto směru předkládané žalobkyní mají váhu, soud je plně uznává a pro stručnost na ně odkazuje“ (str. 6, odst. 2). Okolnosti namítané dovolatelkou tedy soud prvního stupně zahrnul pod kritérium významu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk).

Nad rámce odůvodnění dovolací soud dodává, že i v případě přípustného dovolání platí, „že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (tedy např. to, zdali byly splněny podmínky pro snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu obstrukčního chování účastníka, nikoliv již to, zda v důsledku aplikace tohoto kritéria měly soudy přiměřené zadostiučinění snížit o 10%, o 20% nebo o 30%)“ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009, dostupný na internetových stránkách www.nsoud.cz).

Směřuje-li dovolání proti té části výroku rozsudku odvolacího soudu, v níž byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně ve vztahu k žalobkyní požadované náhradě nemajetkové újmy ve výši 878.500,- Kč s příslušenstvím (specifikovaným ve výroku I. rozsudku soudu prvního stupně), není dovolání přípustné, neboť v tomto rozsahu nebyla naplněna podmínka zásadního právního významu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) a § 237 odst. 3 o. s. ř. Dovolací soud proto postupoval podle § 243b odst. 5 a § 218 písm. c/ o. s. ř. a dovolání žalobkyně jako nepřipustné v tomto rozsahu odmítl.

Směřuje-li však dovolání proti té části výroku odvolacího soudu, v níž byl potvrzen zamítací výrok rozsudku soudu prvního stupně ve vztahu k žalobkyní tvrzenému právu na náhradu škody (ve výši 442.680,- Kč), je dovolání přípustné pro zásadní právní význam otázky, zda má žalobkyně nárok na náhradu nákladů řízení vynaložených na právní zastoupení při podání stížnosti k ESLP, v níž se domáhala kompenzace za nepřiměřenou dobu řízení před soudy České republiky, jestliže netvrdí, že by náklady na zastoupení skutečně vynaložila. Tato otázka nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud vyřešena.

Ustanovení § 31 OdpŠk ve znění účinném ode dne 27. 4. 2006 (zák. č. [160/2006](#) Sb.). stanoví:

- „(1) Náhrada škody zahrnuje takové náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu.
- (2) Náhradu nákladů řízení může poškozený uplatnit jen tehdy, jestliže neměl možnost učinit tak v průběhu řízení na základě procesních předpisů, anebo jestliže mu náhrada nákladů takto již nebyla přiznána.
- (3) Náklady zastoupení jsou součástí nákladů řízení. Zahrnují účelně vynaložené hotové výdaje a odměnu za zastupování. Výše této odměny se určí podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně.
- (4) Poškozený nemá právo na náhradu nákladů zastoupení, které vznikly v souvislosti s projednáváním uplatněného nároku u příslušného úřadu.“

Z tohoto ustanovení se mimo jiné podává, že poškozenému náleží i náhrada škody spočívající v nákladech, které jím byly účelně vynaloženy na nápravu nesprávného úředního postupu. Lze souhlasit s dovolatelkou, že v době před nabytím účinnosti zákona č. [160/2006](#) Sb., jímž byl do zákona č. [82/1998](#) Sb. vložen nový § 31a, byla jediným dostupným a účinným prostředkem nápravy nesprávného úředního postupu spočívajícího v neučinění úkonu či v nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, stížnost k ESLP. V tomto ohledu je tedy možné náklady řízení s takovou stížností

spojené považovat za škodu ve smyslu § 31 odst. 1 OdpŠk, a to tehdy, jestliže byl poškozený jako stěžovatel odkázán ESLP na vnitrostátní prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení a náklady spojené s podáním stížnosti mu nebyly ESLP v konečném rozhodnutí přiznány (neboť jsou splněny i podmínky § 31 odst. 2 OdpŠk).

Přesto však, a to i ve vztahu k nákladům za právní zastoupení, platí, že musí být splněny obecné předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu. To v souvislosti s § 31 OdpŠk znamená, že poškozený musí tvrdit a prokázat vznik škodní události, vznik škody a příčinnou souvislost mezi prvními dvěma skutečnostmi.

Nestačí tedy – jak namítá dovolatelka – tvrdit a prokázat, že při podání stížnosti k ESLP byla zastoupena advokátem (tedy vznik škodní události), ale musí prokázat i to, že za právní službu uvedenou částku skutečně vynaložila (tedy vznik škody). Skutečnost, že se náhrada škody v tomto směru nakonec určí podle vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. [177/1996 Sb.](#), o odměnách advokátů (§ 31 odst. 3 věta třetí OdpŠk), plní funkci limitu rozsahu náhrady škody. Je tak sice nerozhodné, jaký způsob odměny byl mezi poškozeným a advokátem sjednán a jakou částku poškozený v této souvislosti skutečně vynaložil (viz Vojtek, P., Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci, 2. vydání, C. H. Beck: Praha 2007, str. 173), to však jen pro rozhodnutí o výši náhrady, která bude za takovou škodu poskytnuta. Stále však musí poškozený prokázat, že mu vůbec nějaká škoda vznikla.

Analogie s mechanismem rozhodování o nákladech řízení v občanském soudním řízení, kterou prosazuje dovolatelka (viz. č. l. 40), nepřichází v úvahu, neboť náhrada nákladů v občanském soudním řízení není postavena na bázi náhrady škody a náklady jsou zpravidla přiznávány na základě výsledku řízení, a to ve formě paušalizovaných sazeb.

Dovolatelka byla v souzeném sporu soudem prvního stupně poučena a vyzvána podle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř., aby „doplnila skutková tvrzení, pokud se jedná o nárok na náhradu škody ve výši 442.680,- Kč v tom směru, zda uvedenou částku, jež má představovat náklady řízení před Evropským soudem pro lidská práva, skutečně vynaložila, svému zástupci zaplatila, jakož i k doplněným skutkovým vylíčením označit důkazy“ (viz č. l. 34).

Dovolatelka pak na tuto výzvu u jednání před soudem prvního stupně dne 14. 2. 2008 (č. l. 40) reagovala tak, že „žalobkyně netvrdí, že by tuto částku svému zástupci zaplatila“.

Soudy obou stupňů tak postupovaly správně, jestliže žalobu v této části zamítly. Dovolací soud proto shledal dovolání žalobkyně v této části nedůvodné, a tudíž jej podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. v tomto rozsahu zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)